

70-річчя

академіка НАН України В. Г. СКЛЯРЕНКА

14 серпня виповнилося 70 років знаменитому вченому в галузі слов'янської акцентології та етимології, історикові української мови академіку НАН України Віталієві Григоровичу Скляренку.

В.Г. Скляренко народився у с. Новомиколаївці Новоукраїнського району на Кіровоградщині в родині вчителя. Закінчивши у 1959 р. філологічний факультет Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова, він працював учителем, директором школи, інспектором райвно. Дослідницька діяльність почала вабити Віталія Григоровича ще в студентські часи, про що свідчать кілька опублікованих тоді наукових розвідок. У 1963 р. він вступив до аспірантури Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні, де його науковим керівником був видатний мовознавець академік НАН України О.С. Мельничук. Після успішного захисту кандидатської дисертації В.Г. Скляренко залишається в інституті, працює молодшим, старшим і провідним науковим співробітником. У 1987 р. він обіймає посаду заступника директора з наукової роботи, а з листопада 1996 р. очолює цю установу. Одночасно Віталій Григорович завідував відділом загальнослав'янської проблематики та східнослов'янських мов, з 1993 р. виконує обов'язки заступника академіка-секретаря, а від 2003 р. — академіка-секретаря Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України.

Ще на початку свого шляху в науці В.Г. Скляренко під впливом глибоких праць академіка Л.А. Булаховського серйозно зацікавлюється українською та слов'янською порівняльно-історичною акцентологією. Першим у слов'янському мовознавстві він почав системно досліджувати історію акцентуації кожної частини мови

від праслов'янського періоду до нашого часу. Наслідком цих досліджень стали монографії «Історія акцентуації іменників а-основ української мови», «Історія акцентуації іменників середнього роду української мови», «Нариси з історичної акцентології української мови», які знаменували новий етап у розвитку вітчизняної науки про наголос. На багатому матеріалі зі східнослов'янських акцентованих пам'яток і сучасних говорів Віталій Григорович вичерпно дослідив основні історичні закономірності наголошування іменників. Становлення українського наголосу він простежив як наслідок еволюції праслов'янської, давньоруської та староукраїнської акцентних систем. Особливу увагу вчений приділив тим специфічним рисам і тенденціям, які прояснюють складні випадки наголошування в сучасній мові. Підсумки авторських пошуків у цій галузі підбила його нова книга «Історія українського наголосу. Іменник» (2007).

В.Г. Скляренко прагне якнайглибше дослідити те історичне тло, на якому постали акцентні системи української та інших слов'янських мов. У капітальному академічному виданні «Історія української мови» (том «Фонетика», 1979) міститься його нарис «Праслов'янські інтонації та їх відбиття в українській мові». У своїй монографії «Праслов'янська акцентологія» (1998) Віталій Григорович уперше у слов'янському мовознавстві доволі повно висвітлив походження й розвиток балто-слов'янської та праслов'янської інтонації, відтворив пізньопраслов'янську акцентну систему. Цим він заклав підвалини для створення в майбутньому історичних акцентологій слов'янських мов. Ставши фундаментальним досягненням слов'янської порівняльно-істо-

ричної акцентології, згадана монографія засвідчила становлення Київської акцентологічної школи. Грунтовні праці ювіляра стали взірцевими для сучасних українських та слов'янських акцентологів, його доробок окреслює обрії для дальшого розвитку сучасної науки про наголос.

Не менш вагомими є здобутки Віталія Григоровича в галузі етимології. Учений є співавтором і співредактором семитомного «Етимологічного словника української мови» — унікального лексикографічного видання, до якого він написав понад 2500 статей. Нині під його керівництвом успішно завершується видання цієї складної, але такої потрібної Україні праці. Натепер уже видано п'ять томів словника, які високо поцінували у вітчизняних й зарубіжних наукових колах. Великий успіх у колег і широкого читацького загалу здобули монографії В.Г. Скляренка «"Темні місця" в "Слові о полку Ігоревім"» та «Русь і варяги», а також етимологічні розвідки, що вже багато років регулярно з'являються на сторінках журналу «Мовознавство». Усі ці публікації відзначаються широтою залученого матеріалу, власним авторським поглядом і переконливістю аргументів.

З-під пера Віталія Григоровича вийшло понад 150 наукових праць, які принесли

йому заслужене визнання і в Україні, й далеко за її межами, стали цінним надбанням лінгвістичної славістики. Як дослідникові йому притаманні такі риси, як цілеспрямованість, організованість, наполегливість, зразкова працелюбність, щира відданість науці. Колеги і друзі шанують Віталія Григоровича за високий професіоналізм, виняткову ерудицію, дар глибоко проникнути в історію мови. Він уміє гармонійно поєднувати плідний науковий пошук із напруженою організаційною та громадською діяльністю.

Нині В.Г. Скляренко — член Президії НАН України й академік-секретар Відділення літератури, мови та мистецтвознавства, головний редактор часопису «Мовознавство», член атестаційної колегії Міністерства освіти і науки та Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки. Певний час він очолював експертну раду ВАК України. За видатні наукові досягнення йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України», нагороджено премією НАН України ім. О.О. Потебні.

Наукова громадськість, колеги та учні сердечно вітають Віталія Григоровича з ювілеєм, зичать йому довгих років життя, творчої наснаги і нових звершень у мовознавстві.

80-річчя члена-кореспондента НАН України В.Д. БАРАНА

9 серпня виповнилося 80 років видатному українському історикові члену-кореспонденту НАН України Володимирі Даниловичу Барану.

Він народився 1927 року в селянській родині у с. Дем'янів Галицького району

(нині — Івано-Франківська область). Закінчивши Рогатинське педагогічне училище, Володимир Данилович остаточно обирає свій майбутній фах і в 1946 р. вступає на історичний факультет Львівського педагогічного інституту.